

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN INFORMERAR

BYGGNADSANTIKVARISK KONTROLL

FRÖREDA STOREGÅRD

Fröreda 7:3
Järeda socken
Hultsfreds kommun
Småland

FRÖREDA STOREGÅRD

Meddelande 2008:05

ISSN 0348-8748

ISRN LSTY-H-M-2008/05-SE

Utgiven av:	Länsstyrelsen Kalmar län,
Ansvarig enhet:	Samhällsutvecklingsenheten
Författare:	Henrik Åsenius
Omslagsbild:	Norra bostadslängans norra gavel Foto: Henrik Åsenius
Karttillstånd:	© Lantmäteriet. Ur Geografiska Sverigedata, fastighetskartan Dnr. 106- 2004/188
Foto:	Henrik Åsenius
Tryckt hos:	Högskolan i Kalmars tryckeri, april 2008
Upplaga:	20 ex

Antikvarisk kontroll vid fönstermålning

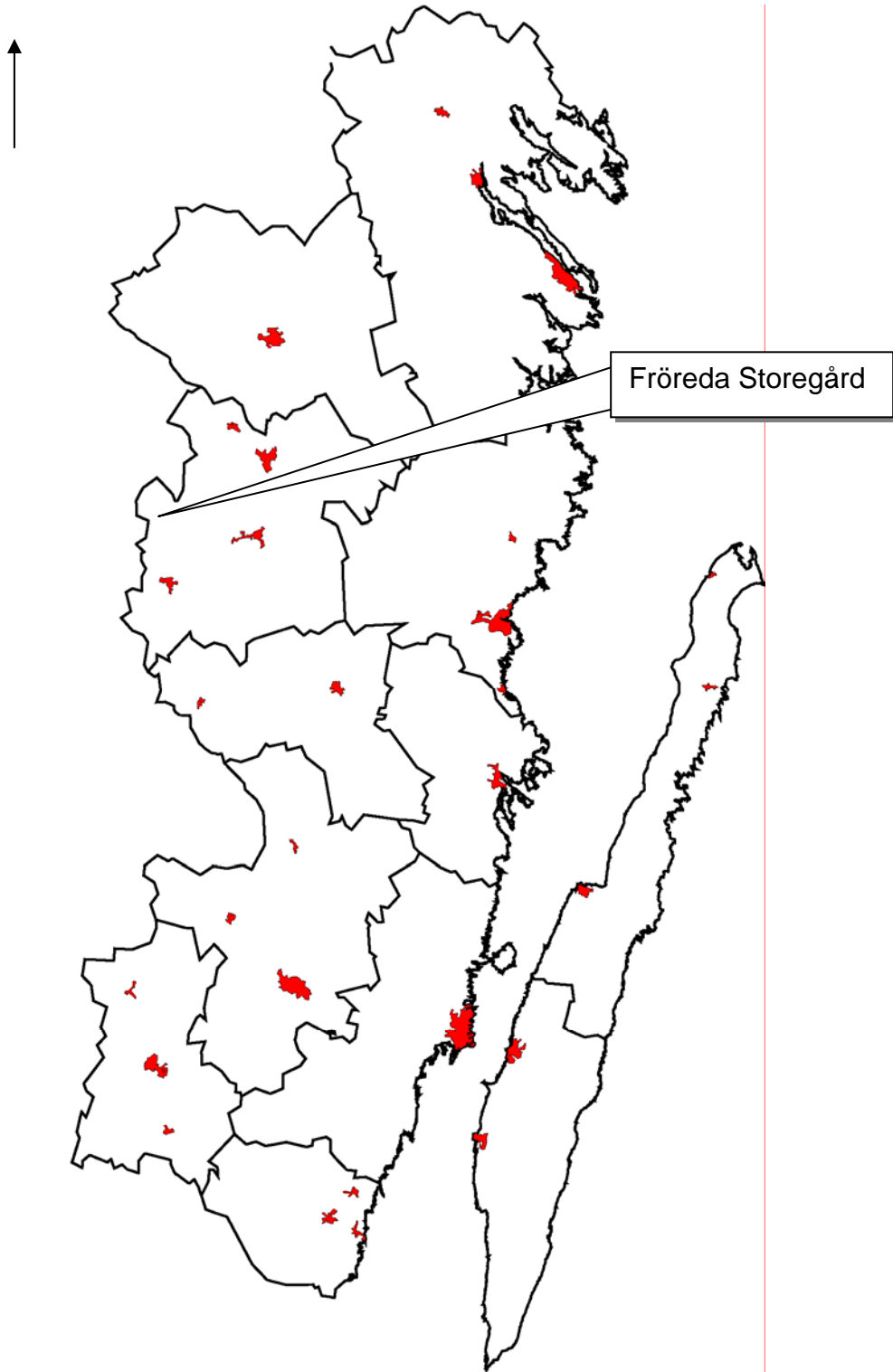
FRÖREDA STOREGÅRD

Fröreda 7:3
Järeda socken
Hultsfreds kommun
Småland

Rapport 2008:05

Henrik Åsenius
Foto: Henrik Åsenius

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN
391 86 KALMAR

KALMAR LÄN

Innehåll

Inledning	2
Historik och byggnadsbeskrivning	2
Renoveringshistoria	3
Kulturhistorisk status	3
Skadebild och aktuella åtgärder	4
Utförda åtgärder	4
Kommentarer till utförda åtgärder	5
Antikvarisk kontroll	6
Administrativa data	6
Källor	6

Norra halvan av Hultsfreds kommun

LMV ek kartblad 6G0E 06604 skala 1:200.000

Inledning

Emåns dalgång har åtminstone sedan yngre järnåldern bebotts och brukats av jordbrukande bönder. Byn Fröreda ligger vid den gamla landsvägen mellan Kalmar-Eksjö och i slutningen ca 400 m norr om ån i ett öppet odlingslandskap. Byn bestod ursprungligen av fyra tätt liggande gårdar. De flesta av byns byggnader brann ner 1683. Under 1700-talets första hälft återuppbyggdes byn.

Historik och byggnadsbeskrivning

Ägarlängden för hemmanet Fröreda Storegård finns belagd från 1540. De olika ägarna titulerade sig som bönder, gästgivare, länsman och nämndeman. Genom ingiften blev gårdsägarna släkt med inflytelserika personer som biskopen i Växjö, häradshövdingen i Aspelands härad, adliga familjer, häradsdomare, kyrkoherdar och nämndemän. Två ägargenerationer under 1800-talets andra hälft var inte bosatta på gården vilket är en starkt bidragande orsak till att så mycket av byggnaderna förblivit orörda.

Under 1920-talet revs ett stort antal av gårdens byggnader. Gården som byggnadsminnesförklarades 1985 består idag av fyra stycken tvåvånings enkelstugor sammanbyggda till två tvillinghus, två loftbodar, två visthusbodar och en undantagsstuga. Den sistnämnda byggnaden dateras till 1800-talet medan de övriga troligen uppfördes under tidigt 1700-tal. Samtliga byggnader är knuttimrade. Byggnaderna är välbevarade såväl in- som utvändigt, dock med en del sentida tillägg i den södra bostadslängan som under en period fungerade som vandrarhem. I den norra bostadslängan återfinns handmålade tapeter och målningar direkt på väggtimret av mycket höga kulturhistoriska värden, bla finns bevarade barocktapeter av en ovanlig typ. Huset inreddes troligen under 1700-talets första hälft.

Renoveringshistoria

1990-talet: Under decenniet första år utförs diverse arbeten på byggnadsminnets byggnader utan tillstånd från Länsstyrelsen i form av fönstermålning med alkydfärg, spislagning med cementbruk, skorstenar murades med cementbruk etc enl Lst besiktningsprotokoll 1993-10-12.

1994 utförs åtgärdsförslag ang inredningsmåleriet och hålls en timringskurs på gården. Under timringskursen panelades sannolikt sydöstra gaveln på norra bostadslängan.

1994-99 restaurerades norra bostadslängans inredningsmåleri och tapeter. *Rapport Kalmar läns museum, Kalmar 1999.*

2004 beviljade Länsstyrelsen tillstånd för Järeda Hembygdsförening att panela nordvästra gaveln på norra bostadslängan. Arbetet utfördes under 2004 och 2005. Länsstyrelsens *Rapport 2005:11, Kalmar 2005.*

2007 renoverades yttertaket på den norra bostadslängan. *Rapport Kalmar läns museum, Kalmar 2007.*

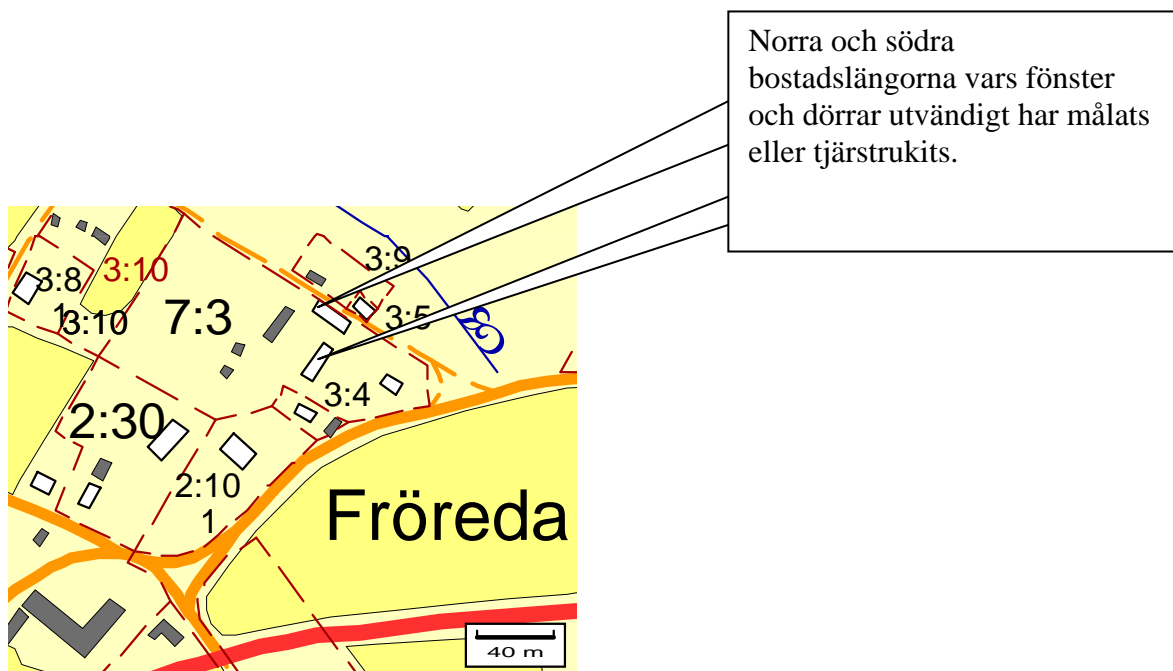
Kulturhistorisk status

Fröreda Storegård byggnadsminnesförklarades 1985-07-22.

Gården anges som en av 20 bevarandemiljöer för vilka åtgärdsprogram upprättats i ”Kulturminnesvårdsprogram för Hultsfreds kommun”, Hultsfred 1991.

Bilden visar ett nymålat fönster på södra bostadslängan.

Norra och södra bostadslängorna vars fönster och dörrar utvändigt har målats eller tjärstrukits.

Lmv:s karta, Byggnadsminnet Fröreda Storegård på Fastigheten Fröreda 7:3, Skala 1:4000, den berörda byggnaderna återfinns vid pilarnas spetsar. LMV ek kartblad 6G0E 06604

Skadebild och aktuella åtgärder

Färgen flagnade utvändigt på bostadslängornas fönster och dörrar. Fönsterkitt lossnade på fönstren

Utförda åtgärder

Byggnadsdel	Tillstånd före renovering	Utförda åtgärder
Utvändiga fönsternickerier på 37 fönster	Flagnande färg Lossnande kitt	Torrskrapning av lös färg, erforderliga grundnings- och mellanstrykningsbättringar samt slutstrykning med linoljefärg, kulören är vitt svagt brutet till ljusgrått med grön umbra. Linoljekitt användes vid omkittning.
Dörrblad utvändigt på bostadslängorna	Flagnande färg Uttorkat trä	Torrskrapning av lös färg, erforderliga grundnings- och mellanstrykningsbättringar och slutstrykning med linoljefärg, kulören är gråblå lika befärgsättning på södra byggnaderna. Dörrbladen på norra byggnaderna ströks med dalbränd trätjära.

Kommentarer till utförda åtgärder

Färgsättningen av dörrbladen utv på södra byggnaderna blev gråblått enl befintlig kulör och Hembygdsföreningens starka önskemål därom.

Vid färgundersökning av södra längans dörrblad hittades inga spår av äldre färgsättningar. Länsstyrelsen ansåg därmed att Hembygdsföreningens önskemål kunde bifallas, tillstånd om ändring av färgsättning krävdes därmed inte heller.

Bilden visar södra bostadslängan.

Bilden visar norra bostadslängan.

Antikvarisk kontroll

Antikvarisk kontroll har utförts av Henrik Åsenius, Länsstyrelsen Kalmar län.
Fotodokumentation utfördes vid besiktningar . Bildmaterialet förvaras på Länsstyrelsen.

Administrativa data

Ägare	Järeda Hembygdsförening
Beställare	Järeda Hembygdsförening
Bidrag från Länsstyrelsen	Beviljat 2005-03-08 med högst 63 500 kronor, 80 %, dnr 432-13459-03. 50 800 kronor har utbetalats.
Tillstånd från Länsstyrelsen	Beviljat 2004-04-02, dnr 432-12917-03
Projektering	Arbetena utförda enl ök med hantverkaren på platsen
Byggherre	Järeda Hembygdsförening
Entreprenör	Lennart Svensson N.A.L.-MÅLERI HB Dala 4 570 80 VIRSERUM
Tid	Arbetena genomfördes under perioden 23 maj – 8 juli 2005

Källor

Kulturmiljöfunktionens topografiska arkiv på Länsstyrelsen, Diverse handlingar i byggnadsminnespärmerna Hultsfred nr 1.

Kulturminnesvårdsprogram för Hultsfred kommun, Hultsfred 1991